

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/2.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **DOORLEefd, ZINTUIGLIJK, VITALISTISCH.
POËZIE VAN LUT DE BLOCK**

Negen jaar na haar vorige bundel, *Het onverborgene*, verscheen in september 2015 *Een tijdelijk onderdak*, de zesde dichtbundel van Lut de Block sinds haar debuut in 1984. Wel publiceerde ze in 2014 een beperkte maar fraaie bloemlezing uit haar vroegere dichtwerk met de titel *Af & Toe*. Haar nieuwe bundel bevat vooral gedichten die ze in opdracht geschreven heeft, in het kader van artistieke projecten en als “plattelandsdichter” van Oost-Vlaanderen, waarvoor ze aangezocht werd in 2007. In haar essay over poëzie, *Een vindplaats geen schuilplaats* (2015), schrijft ze in een kort hoofdstukje over de “dichter als maker” een soort verantwoording voor het schrijven van gedichten op bestelling. Dat kan, betoogt ze, “vermits je met taal bezig bent en niet (rechtstreeks) met gevoelens”. Hoe zo’n gedicht dan tot stand komt, legt ze uit aan de hand van haar gedicht

‘Een kus op de Kouter’ (opgenomen in *Af & Toe*) dat men tegenkomt op een poëzieroute in Gent. Het moest een aanklacht formuleren tegen de schending van de mensenrechten en de locatie moest gelinkt kunnen worden aan een plaats waar die schending concreet plaats gevonden heeft door de Duitse bezetter. Lut de Block beschrijft vervolgens de genese van haar gedicht, waarvan de openingsstrofe, met een niet mis te verstane woordspeling in de derde regel, luidt: “Zoals een blad dat valt / zo viel jouw naam. / Jij lieflijk Jiddisch meisje / verrast door een kus, verast / door een kus op de Kouter.”

In haar essay weidt ze ook uit over de inhoud van haar plattelandsdichterschap. Het platteland gebruikt ze als metafoer voor de werkelijkheid, waarover ze persoonlijk wil berichten. Door haar taalhantering wordt het zintuiglijk waargenomen landschap ook de beschrijving van haar eigen emotioneel landschap. ‘Smalle paden’, de derde van de vier cycli waaruit *Een tijdelijk onderdak* bestaat, begint met het gedicht ‘Winter aan zee’. Het is een mooi voorbeeld van de manier waarop Lut de Block met de beschrijving van het natuurlijke landschap – de zee bij een ijzige noorderwind – ook haar emotionele landschap op dat ogenblik – een liefdesrelatie die verkilt – in kaart brengt. Het resultaat is een krachtig, beklijvend gedicht. In zijn inleiding op *Af & Toe* heeft Jooris van Hulle er terecht op gewezen dat emotionele betrokkenheid het substraat vormt van haar verzen die enerzijds focussen op de natuur en anderzijds op de ander. In haar debuutbundel *Vader* (1984) en ook in haar tweede bundel *Landziek* (1988) is de ander in eerste instantie de vader, gestorven toen ze tien was. Het verdriet daarover kon ze pas achttien jaar later beginnen te verwerken toen ze erover kon schrijven en tot de verrassende bevinding kwam dat ze dichter is. In haar volgende drie bundels is de ander de geliefde en de kinderen.

Ook in *Een tijdelijk onderdak* blijven de grote thema’s de natuur en de seizoenen enerzijds en liefdesrelaties anderzijds. De openingscyclus ‘Bewogen jaar’ is een gezelliaans rijmsnoer dat de opeenvolgende maanden samenbindt. Het is een cyclus vol taalmuziek, exuberant taalgebruik, taalvuurwerk. Lees bij voorbeeld hoe het in alliteraties explodeert in de slotstrofe van ‘De vijfde van twaalf’:

Het is te mooi om waar te zijn. Het einde
van mei is onverdedigbaar overrompend.
Groen, giftig en geil. De natuur gaat zich te
buiten
aan blasfemische bloei. Het is nauwelijks
te dragen. Zo veel is het leven. Barstensvol.

De Blocks natuurverzen zijn vaak dooraderd met erotische beelden, zoals in de openingsstrofe van ‘De achtste van twaalf’: “[...] De minnaars liggen in de buik / van augustus, gestrand in de leegte van de noen. / Ruggelings, wijdbeens, bloot als voor dood.”

Niet toevallig ontmoeten eros en thanatos elkaar in de laatste zin. In de natuurcyclus ‘Bewogen jaar’ treffen we naast alle uitbundigheid immers ook twee in memoriam-gedichten aan, één met een heel verstilde toon geschreven voor een 84-jarige en één voor een 24-jarige. Daarin klinkt geen aanklacht tegen de dood, maar vredevolle berusting blijkens volgende regels: “[...] We leren van de bomen het loslaten van / wie of wat ons dierbaar is. We zinken tot de bodem / met leegte als ballast maar bezwaren ons niet aan // de dood. [...]”

In de korte tweede cyclus ‘Met vrucht’ is het opnieuw smullen geblazen. De vruchten – appel, peer, kersen, bessen, perzik, pruimen – worden in al hun begeerlijkheid voorgesteld, gefêteerd en geconsumeerd met alle erotische connotaties van dien. Het hoogtepunt is het gedicht ‘Halfjaar’, waarin de naamwoorden en werkwoorden een expliciet hitsige bijklank krijgen en dubbelzinnig betrokken worden op dier en minnaar. Ik citeer de eerste strofe:

Alles slikken we: de kuit van een steur, de kut
van een slak, het geil van een oester en het geil
van een dooier. Hengel ik naar jouw amandel of
kus ik de tong van een os, de keel van een
kabeljauw
de kont van een zwijn. Jouw wangen dus.

De pointe en de woordspeling in het afsluitende distichon is wel een wat gemakkelijke trouvaille: “Jij bent een en al oor. / Ik omnivoer en kannibaal.”

In haar essay over poëzie betoogt Lut de Block: “Schrijven is altijd een daad van liefde. Schrijven is een verlangen naar de ander. Schrijven is niet alleen een middel om het onzegbare toch onder woorden te

krijgen, maar het is ook een middel om degene die niet bereikbaar lijkt, toch te bereiken.” Die poging heeft ze geëxpliciteerd in ‘Autarkisch gedicht’ uit de bundel *De luwte van het late middaguur* (2002), dat ook in de bloemlezing *Af & Toe* opgenomen is.

Zie me graag. Heb me lief,
als ik te laf ben om het zelf te doen.
Hou van me. Heb jij het lef
me lief te hebben zonder meer.
Kleef me aan, leef mee met
mij, loop met me weg.
Palm me in en vind me uit,
als ik mezelf niet vind.
Zie me graag. Heb me lief,
als ik te laf ben om mezelf te zijn.

Over haar pogingen om lief te hebben en bemind te worden blijft ze in haar jongste bundel onverminderd verslag uitbrengen. Tot in het slotgedicht ervan, ‘Tussen haakjes’, met deze openingsstrofe:

Tussen de vele onmogelijke liefdes vind je
bij hoge uitzondering een mogelijke liefde.
De mogelijke liefde is volkomen, raadselachtig
vredig en boven alle definities verheven.
Je kunt haar niet zoeken, ze vindt jou, overkomt je.

In zijn al geciteerde inleiding op *Af & Toe* schreef Jooris van Hulle: “de gedichten van Lut de Block zijn, [...] in hun onderlinge samenhang de bouwstenen voor het ontwerp van het eigen ik.” Daaruit mag hoegenaamd niet geconcludeerd worden dat de dichter Lut de Block alleen maar met haar eigen gevoelens, ego, beleving begaan is. In *Een tijdelijk onderdak* staan ook gedichten waaruit een grote bezorgdheid blijkt over de toekomst van onze wereld. Met een knipoog naar L.P. Boon in *De Kapellekensbaan* vraagt ze zich in de openingsverzen van ‘De tweede van twaalf’ af: “Is er nog hoop dat de wereld iets wordt? / Of houden we onszelf in de dodelijke wurggreep / van een versteend verleden?” En haar vragen blijft ze indringend stellen in de slotstrofen van het gedicht ‘Verlangen’ uit de slotcyclus ‘Buitendijks geluk’:

Na verloop van tijd moet je nagaan
of de dingen nog wel bestaan:
hebben de bomen nog namen
de rozen nog geuren
keren de zwaluwen nog weer?

En de mens? Is zijn naam nog van tel?
Je kan niemand vervangen.
Je schrijft om de deur op een kier te houden.

Lut de Block is overtuigd van de kracht van het dichterlijke woord: “Woorden binden meer dan daden doen / want woorden zijn de zuurstof van de liefde”, schreef ze voor een Zuid-Afrikaanse collega-dichter.

JORIS GERITS

LUT DE BLOCK, *Een tijdelijk onderdak*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2015, 65 p.

LUT DE BLOCK, *Een vindplaats geen schuilplaats. Een essay over poëzie*, Poëziecentrum, Gent, 2015, 55 p.

LUT DE BLOCK, *Af & Toe. Een keuze uit vroeger dichtwerk*, De Arbeiderspers/Poëziecentrum, Amsterdam/Gent, 2014, 91 p.